

Nr 114

Av herrar **Birke** och **Sveningsson**, i *anledning av vissa av Kungl. Maj:t gjorda framställningar om anslag under femte huvudtiteln.*

I särskild motion till årets riksdag motiverar högerpartiet nödvändigheten av att sänka statsutgifterna. Vi hänvisar till denna motion. I det statsfinansiella läge vi nu befinner oss i är det mer nödvändigt än någonsin att begränsa statens utgifter. Vi har att välja mellan ökade skatter och lägre statsutgifter. Vi väljer den senare linjen. Även i och för sig angelägna anslagsbehov måste då hållas tillbaka och redan utgående eller äskade anslag skäras ned.

Under femte huvudtiteln föreslår vi följande anslagsjusteringar.

3. *Socialstyrelsen: Avlöningar till personal för verksamheten i allmänhet*

Socialstyrelsen har bl. a. föreslagit, att nykterhetsvårdsbyrån förstärks med tre biträden i reglerad befordringsgång samt att en tjänst som förste byråsekreterare i Ae21 inrättas på skolbyrån. Departementschefen har tillstyrkt förstärkning med ett biträde samt att byråsekreterartjänsten inrättas. I likhet med statskontoret kan vi ej finna att tillräckliga skäl anförs för ifrågavarande personalförstärkningar. Anslaget bör följaktligen minskas med 32 900 kronor och uppföras med 3 751 700 kronor.

14. *Mödrahjälp*

Sedan moderskapsförsäkringen tillkommit har mödrahjälpen förlorat sin tidigare betydelse. Vid de fall där verkliga behov föreligger kan det nu tack vare omläggningen av sociallagstiftningen inte på något sätt anses vara mera nedsättande för den hjälpsökande modern att vända sig till socialvården än till mödrahjälpnsnämnden. Mödrahjälpssärendena skiljer sig ju heller inte till sin innebörd från andra socialvårdsfrågor, i vart fall inte så att de för sin handläggning kräver skilda organ. Det ter sig därför naturligt att ortens socialhjälp träder in vid barnsbörd där ytterligare hjälp behövs. Det måste för övrigt anses önskvärt att all hjälp som bygger på behovsprövning koncentreras till en hjälpform — åtminstone till en hjälpinstans.

Administrationn för det nuvarande systemet vid utbetalande av mödrahjälp ställer sig också alldeles för dyrbar.

Av ovan anförda skäl hemställer vi att något anslag till mödrahjälp icke skall utgå.

15. *Mödrahjälpnämnderna*

Med hänsyn till vad som anförts under föregående punkt kommer mödrahjälpnämndernas verksamhet att vara överflödig från och med nästkommande budgetår. Något anslag till dessa bör därför inte utgå.

16. *Bidrag till avlönande av hemvårdarinnor*

När riksdagen första gången beslutade om bidrag till avlönande av hemvårdarinnor var motivet för beslutet att kommunerna skulle stimuleras till en ytterligare rekrytering av hemvårdarinnor. Hemvårdarinneverksamheten har sedan definitivt slagit igenom, och ute i kommunerna är man väl medveten om den utmärkta och allsidiga hjälp, som de utbildade hemvårdarinnorna kan ge. Antalet hemvårdarinnor har också betydligt ökat under de senaste åren och då i snabbare takt än antalet bidragsrum. Detta tyder på att det årliga stimulansbidrag som staten för närvarande ger, 1 700 kronor per statsbidragsberättigad heltidsanställd hemvårdarinna, inte kan anses ha någon avgörande betydelse för kommunernas rekrytering av hemvårdarinnor.

I åtskilliga kommuner har man i stället för att skaffa sig ett större antal väl kvalificerade hemvårdarinnor byggt ut verksamheten på så sätt, att man använt sig av hemsamariter, hemsystrar o. s. v. De kommuner som börjat anlita sådan hjälp som komplement till hemvårdarinneverksamheten har också funnit, att denna hjälpform ställer sig betydligt billigare även om man därigenom går förlustig rätten till statsbidrag.

Vi anser också att man bör ta ut sådana avgifter av dem som begagnar sig av denna hjälpform, att kostnaderna i stort sett täcks. I de fall där de hjälp-sökande inte har möjlighet att betala kostnaderna blir det ju i vanlig ordning socialvården som får träda emellan.

Med denna argumentering vill vi inte på något sätt underskatta värdet av hemvårdarinneverksamheten, vars betydelse inte nog kan betonas. Med hänsyn till vad som ovan sagts kan vi emellertid inte finna att stimulansbidraget till kommunerna för avlönande av hemvårdarinnor nu har sådan betydelse att det vidare behöver utgå. Vi föreslår därför att det anslag om 4 640 000 kronor som anvisats för ändamålet indrages.

20. *Bidrag till anordnande samt om- och tillbyggnad av ålderdomshem*

Det torde inte råda någon tvekan om att det stora flertalet människor även efter uppnådd pensionsålder önskar bo kvar i sina familjebostäder och inte bo på ålderdomshem. Svårigheterna vid övergång från arbetslivet till pensionärstillvaron blir mindre om de ej behöver byta miljö. Genom de senaste decenniernas inkomstutveckling för folket i dess helhet och för aldringarna har det också i ökad utsträckning blivit möjligt för pensionärer

att bo kvar i sina familjebostäder. Deras ekonomiska läge kommer att ytterligare förbättras genom den vid föregående års riksdag beslutade folkpensionsreformen.

Möjligheterna för de gamla att vid behov erhålla hjälp i sina hem har också ökat. Denna hjälpform är också den mest humanitära för de gamla och ställer sig dessutom billigare för kommunerna. Det torde i allmänhet endast vara sjuka åldringar, som inte önskar eller inte kan bo kvar i sina hem. I det övervägande antalet fall är det här fråga om kronikersjuka, och för dessa är inte värd på ålderdomshem den lämpligaste hjälpformen.

Under senare år har möjligheterna för de gamla att få bostad i pensionärshem också ökat.

Här angivna förhållanden har medfört att efterfrågan på platser vid ålderdomshem konstant sjunkit. Det finns också risk för att många ålderdomshem redan inom ett par år kommer att utnyttjas i mindre omfattning på grund av den pågående snabba avfolkningen av landsbygden. Att under sådana förhållanden genom statsbidrag uppmuntra kommunerna att bygga ålderdomshem anser vi inte vara riktigt.

Vidare torde kommunerna tvingas till större återhållsamhet än hittills i fråga om standard på hemmen om statsbidrag inte utgår.

Enligt kungörelsen om statsbidrag till anordnande samt om- och tillbyggnad av ålderdomshem utgår statsbidrag endast i den mån medel härför finns tillgängliga. Det statsfinansiella läget är nu så ansträngt, att det enligt vår mening inte bör anslås några medel till ifrågavarande ändamål under budgetåret 1959/60.

Vi är medvetna om att vårt förslag kommer att medföra vissa finansieringssvårigheter för kommuner, som redan satt i gång byggande av ålderdomshem, men någon större belastning på kommunens ekonomi torde förslaget inte medföra. För övrigt kan framhållas, att departementschefen skrivit ned det av socialstyrelsen beräknade medelsbehovet med tre miljoner kronor. Detta torde i princip medföra samma finansieringsproblem för kommunerna som vårt förslag — låt vara i mindre omfattning.

23. *Allmänna barnbidrag*

I särskild motion har från vårt håll yrkats att barnbidrag ej skall utgå för första barnet samt att barnbidraget skall fastställas till 400 kronor för andra, 500 för tredje och 600 för fjärde och vart och ett av följande barn. För ofullständiga familjer skulle emellertid en sådan åtgärd te sig obillig. Med hänsyn härtill har vi förordat att det särskilda barnbidraget till änkors och invaliders barn m. m. skall höjas i motsvarande mån för de ofullständiga familjerna. Intill ett belopp av 400 kronor skall detta bidrag alltid utgå och alltså inte vara inkomstprövat. För folkpensionärer med barn under 16 år förordar vi samma anordning.

Enligt beräkningar, som redovisas i motionen om de allmänna barnbidragen, kan kostnaderna för dessa vid ett genomförande av våra förslag beräknas till 350 miljoner kronor. Därtill kommer ökningen av anslaget till särskilda barnbidrag till änkors och invaliders barn m. m., beräknad till ca 44 miljoner kronor.

24. *Ersättning till postverket för utbetalning av allmänna barnbidrag*

Med hänsyn till vad som anförts under föregående punkt torde förevarande anslag kunna nedskäras med 1 000 000 kronor.

32. *Ferieresor för barn*

Sedan ferieresor för barn och husmödrar tillkom har de ekonomiska möjligheterna för barnfamiljerna att på egen hand ordna sina semesterresor väsentligt förbättrats. Treveckorssemestern har dessutom gjort, att de allra flesta familjer i god tid planerar och sparar för sin ledighet. Rabattförmånerna vid SJ och andra trafikföretag har vidare öppnat billiga rese-möjligheter för barnfamiljerna.

Familjeresorerna har vunnit stor popularitet, och 1957 använde sig t. ex. 541 000 människor av SJ:s rabattförmån för barnfamiljer. För en medelreselängd av 304,4 kilometer uppgick medelpriset för de olika familjemedlemmarnas semesterresa till 13: 25 kronor. Barn under sex år är här undantagna, då de i föräldrars sällskap åker gratis.

Med hänsyn till de krav på sträng sparsamhet inom alla områden, som dagens statsfinansiella läge kräver, och med beaktande av barnfamiljernas ökade ekonomiska möjligheter att själva ordna sina semesterresor liksom de ytterst billiga reseförmåner SJ och andra trafikföretag kan erbjuda anser vi att något anslag till ferieresor för barn inte skall utgå.

Där speciella omständigheter föreligger, t. ex. läkares inrådan m. m., bör socialvården biträda med ekonomisk hjälp för att möjliggöra ferieresor för barn i obemedlade familjer.

33. *Ferieresor för husmödrar*

Det torde inte vara någon som ifrågasätter det värdefulla i att så många husmödrar som möjligt bereds tillfälle till ett par veckors avkoppling från det ansvarsfulla och ofta slitsamma hushållsarbetet. Det är en ytterst välbehövlig ledighet. Semestervanorna har emellertid ändrats på ett påtagligt sätt under de senaste åren, som vi även framhållit under föregående punkt. Efter treveckorssemesterns genomförande har familjerna i görligaste mån försökt samlas kring denna stipulerade ledighet.

Familjernas möjligheter till resor och annan rekreation har också avse-

vårt ökats tack vare högre löner och en allt intensivare turistverksamhet, som varje år bjuder på olika förmånliga erbjudanden i form av semester- och turistresor. Inte minst SJ har gett det semestrande svenska folket stora möjligheter till billiga resor genom införandet av olika slag av rabattförmåner.

Sedan 1946 har speciella möjligheter till billiga resor stått öppna för husmödrarna. Allt färre husmödrar har emellertid under de senaste åren använt sig av dessa sociala reseförmåner. Orsaken härtill står kanske främst att finna i att husmödrarna vill tillbringa semestern tillsammans med den övriga familjen.

Med hänsyn till löneutvecklingen sedan 1946 har det blivit möjligt för alltfler husmödrar att utan större svårigheter och uppoffringar själva bekosta en semesterresa. Med beaktande jämväl av de stora rabattförmåner trafikföretagen kan erbjuda föreslår vi att något bidrag till ferieresor för husmödrar inte skall utgå.

34. *Bidrag till driften av semesterhem*

Semesterhemmen runt om i landet håller i allt större utsträckning på att förlora sin tidigare betydelse. Besöksfrekvensen har sjunkit betydligt, och åtskilliga hem har under de senaste åren tvingats att slå igen, då man inte kunnat få dem fullbelagda. Främsta orsaken till denna utveckling syns vara den fortgående förändringen i semestervanorna, som gör att de gemensamma familjesemestrarna blir allt vanligare.

Det statliga bidraget till driften av semesterhemmen utgår för närvarande med 2 kronor 50 öre per gäst och dag under förutsättning att landsting, stad som ej deltar i landsting eller annan kommun beviljat bidrag med minst 1 krona 50 öre för gästdag. Semesterhem avsett för gäster från hela eller större delen av riket kan komma i åtnjutande av statsbidrag, oavsett om landstingsbidrag eller kommunalt bidrag lämnas eller ej.

Gästerna vid semesterhemmen får själva betala en avgift på ca 5—7 kronor. Vid några semesterhem, där man har haft att kämpa med särskilda ekonomiska svårigheter, har man varit tvungen att ta ut en avgift om 8—9 kronor per gäst och dag.

Med hänsyn till dagens statsfinansiella läge anser vi det inte längre vara motiverat att lämna statsbidrag till denna verksamhet. Den höjning av avgiften på hemmen, som eventuellt kan bli nödvändig om statsbidraget tages bort, torde inte verka avskräckande på dem, som önskar förlägga en kortare tids semestervistelse till dessa hem. Familjeinkomsterna är ju i dag betydligt högre än de var då bidraget infördes 1946.

Med hänsyn till vad vi ovan anfört föreslår vi att något bidrag inte skall utgå till driften av semesterhem.

35. *Stipendier för underlättande av husmoderssemester*

För underlättande av husmoderssemester utgår stipendier till ett maximalt belopp om 50 kronor. Då synnerliga skäl föreligger kan stipendiet utgå med högre belopp, dock högst 100 kronor. Fr. o. m. den 1 juli 1954 får vidare stipendium, som beviljas husmoder med småbarn och som skall användas till ersättning åt hemhjälp eller till inackordering av barn under husmoderns semester, utgå med högst 125 kronor.

Det förefaller osannolikt att dessa förhållandevis blygsamma belopp skulle stimulera husmödrarna att i någon större omfattning företaga semesterresor. I de fall där de ekonomiska svårigheterna gör en semestervistelse omöjlig torde inte ens stipendiet kunna bereda husmodern möjlighet till resor och rekreation. I dagens mycket allvarliga ekonomiska läge måste alla möjligheter att hålla nere statens utgifter utnyttjas. Vi föreslår därför att det anslag som anvisats till stipendier för underlättande av husmoderssemester inte skall utgå.

84. *Bostadsstyrelsen: Avlöningar*

I särskild motion har från vårt håll föreslagits att den statliga bostads-länegivningen fr. o. m. den 1 juli 1959 avvecklas och ersättes med ett kreditgarantisystem. Förslaget kommer att medföra en väsentlig lättnad i bostadsstyrelsens och länsbostadsnämndernas arbetsbörda, varför en avveckling av de båda bostadspolitiska organen kan inledas.

Aven om man under en övergångstid ej kan vinna full besparing, synes det oss vara möjligt att minska avlöningsanslagen vid bostadsstyrelsen och länsbostadsnämnderna med 1 000 000 resp. 400 000 kronor samt omkostnaderna med 348 000 resp. 100 000 kronor.

Då det inte är möjligt att i detalj föreslå vilka tjänster som bör dras in, torde det ankomma på bostadsstyrelsen att inom ramen för de av oss föreslagna anslagen ordna hithörande verksamhet.

85. *Bostadsstyrelsen: Omkostnader*

Av skäl som anförts under föregående punkt torde anslaget uppföras med 600 000 kronor.

86. *Länsbostadsnämnderna: Avlöningar*

Som anförts under punkt 84 bör anslaget minskas med 400 000 kronor och sälunda uppföras med 4 088 000 kronor.

87. *Länsbostadsnämnderna: Omkostnader*

Under hänvisning till vad som anförts under punkt 84 föreslår vi att anslaget upptages med 576 000 kronor.

121. *Särskilda barnbidrag till änkors och invaliders barn m. m.*

Under hänvisning till vad som anförts under punkten 23 ovan torde detta anslag böra uppräknas med ca 44 000 000 kronor. Anslaget upptages avrundat till 58 000 000 kronor.

122. *Förberedelser för pensionsreformen*

Då vi motsatt oss frågan om genomförandet av en pensionsreform som skulle innebära lag om allmän tilläggs pensionering, kan vi inte godtaga att några medel anvisas till förberedelser för en sådan reform. Förslaget om ett anslag om 1 500 000 kronor bör alltså avslås.

Under återopande av vad ovan anförts hemställas,

att riksdagen vid behandling av nedanstående punkter under femte huvudtiteln måtte

punkten 3

a) fastställa följande avlöningsstat för socialstyrelsen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1959/60:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie personal, förslagsvis	1 703 300
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis	40 200
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	1 475 200
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	510 600
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, förslagsvis	22 400
	3 751 700
Summa kronor	3 751 700

b) till Socialstyrelsen: Avlöningar till personal för verksamheten i allmänhet för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 3 751 700 kronor;

punkten 14 avslå förslaget om ett anslag för budgetåret 1959/60 till Mödrahjälp av 5 500 000 kronor;

punkten 15 avslå förslaget om ett anslag för budgetåret 1959/60 till Mödrahjälpnämnderna av 175 000 kronor;

punkten 16 avslå förslaget om ett anslag för budgetåret 1959/60 till Bidrag till avlönande av hemvårdarinnor av 4 640 000 kronor;

punkten 20 avslå förslaget om ett anslag för budgetåret 1959/60 till Bidrag till anordnande samt om- och tillbyggnad av ålderdomshem av 7 000 000 kronor;

punkten 23 till Allmänna barnbidrag för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 350 000 000 kronor;

punkten 24 till Ersättning till postverket för utbetalning av allmänna barnbidrag för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 1 500 000 kronor;

punkten 32 avslå förslaget om ett anslag för budgetåret 1959/60 till Ferieresor för barn av 2 000 000 kronor;

punkten 33 avslå förslaget om ett anslag för budgetåret 1959/60 till Ferieresor för husmödrar av 1 000 000 kronor;

punkten 34 avslå förslaget om ett anslag för budgetåret 1959/60 till Bidrag till driften av semesterhem av 540 000 kronor;

punkten 35 avslå förslaget om ett anslag för budgetåret 1959/60 till Stipendier för underlättande av husmoderssemester av 1 000 000 kronor;

punkten 84

a) godkänna följande avlöningsstat för bostadsstyrelsen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1959/60:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	1 057 300
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis	65 000
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal	1 371 900
4. Ersättningar till experter och sakkunniga, förslagsvis	15 000
5. Rörligt tillägg, förslagsvis	545 600
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, förslagsvis	25 700
Summa kronor	<u>3 080 500</u>

b) till Bostadsstyrelsen: Avlöningar för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 3 080 500 kronor;

punkten 85 till Bostadsstyrelsen: Omkostnader för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 600 000 kronor;

punkten 86

a) godkänna följande avlöningsstat för länsbostadsnämnderna, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1959/60:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	833 300
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis	110 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	2 276 500
4. Ersättningar till experter och sakkunniga, förslagsvis	280 000
5. Rörligt tillägg, förslagsvis	562 900
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, förslagsvis	25 300
	Summa kronor 4 088 000

b) till Länsbostadsnämnderna: Avlöningar för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 4 088 000 kronor;
punkten 87 till Länsbostadsnämnderna: Omkostnader för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 576 000 kronor;
punkten 121 till Särskilda barnbidrag till änkors och invaliders barn m. m. för budgetåret 1959/60 anvisa ett förslagsanslag av 58 000 000 kronor;
punkten 122 avslå förslaget om ett anslag för budgetåret 1959/60 till Förberedelser för pensionsreformen av 1 500 000 kronor.

Stockholm den 27 januari 1959

E. Birke

Ragnar Sveningsson